

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JA KESKIKYLÄ JÄRVINEVANKANGAS

varhaismetallikautisen röykkiöalueen koekaivaus

Jyri Saukkonen 1991

LAIHIA
KYLÄNPÄÄ JA KESKIKYLÄ
JÄRVINEVANKANGAS (SKL n:o 59)
Koekaivaus varhaismetallikautisella röykkiöalueella 1991
Jyri Saukkonen

ABSTRAKTI

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JA KESKIKYLÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991

Pk. 1244 KYLÄINPÄÄ

x= 6795 45-84, y= 1554 02-13, z= 31,5-37,5

Varhaismetallikautisen röykkiöalueen koekaivaus

Kaivauksenjohtaja: FK Jyri Saukkonen

Tutkimusalue sijaitsee Laihian kirkolta 11 km eteläkaakkoon, Järvinevankangas-nimisellä moreeniharjanteella. Alueella on kolme varhaismetallikautista röykkiötä, ja koekaivaus tuli ajankohtaiseksi, koska Tielaitoksen Vaasan tiepiiri suunnitteli tieoikaisua röykkiöalueen halki.

Koekaivauksessa tutkittiin mahdollisena röykkiön pohjakiveyksen jäännöksenä pidetty kohde, jossa ei kuitenkaan todettu merkkejä muinaisjäännöksestä. Röykkiöiden ympäristöön tehtiin koekuoppia. Kuopat olivat löydöttömiä eikä niissä havaittu mitään merkkejä muinaisjäännöksestä, ts. asuinpaikasta. Alueella havaittuja painanteita tutkittiin kairaamalla, mutta niistäkään ei tavattu merkkejä muinaisjäännöksestä. Röykkiöltä raivattiin kasvillisuutta ja ne merkittiin muinaisjäännöskylteillä.

Tutkimusten perusteella ei ole estettä tieoikaisun toteuttamiselle suunnitellulla tavalla.

Löydöt: -

Ajoitus: varhaismetallikausi (pronssikausi/rautakausi?)

Tutkitun alueen laajuus: n. 3300 m²:n alueella koekuopitettiin

Tutkimuskustannukset: Tielaitoksen Vaasan tiepiiri 111 462 mk, käytetty n. 64 000 mk

Tutkimusraportti: J. Saukkonen 25.9.1992 museoviraston arkeologian osaston top. ark.

Sisällys

1. JOHDANTO	1
2. PERUSTIEDOT TUTKIMUSALUEESTA	2
3. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS	3
4. RÖYKKIÖIDEN TUHOUMISESTA ALUEELLA JA ALUEEN SÄILYNEET RÖYKKIÖT	4
5. RÖYKKIÖT JA TIEOIKAISUSUUNNITELMA	5
6. MAHDOLLISEN RÖYKKIÖN POHJAKIVEYKSEN JÄÄNNÖSTEN TUTKIMINEN	6
7. KOEKUOPITUS JA KAIRAUSTUTKIMUKSET RÖYKKIÖALUEELLA	7
8. KASVILLISUUDEN RAIVAUS JA MUINAISJÄÄNNÖSKYLTTIEN PYSTYTYS	8
9. TIIVISTELMÄ	9
NEGATIIVILUETTELO	10
DIALUETTELO	11
KARTTALUETTELO	12
KARTAT	13
VALOKUVAT	17

1. JOHDANTO

Laihian kunnan Kylänpään ja Keskikylän kylien alueilla sijaitsevalla Järvinevankankaan varhaismetallikautisella röykkiöalueella tehtiin koekaivaus 25.6.-4.7.1991. Kaivauksenjohtajana toimi allekirjoittanut ja piirtäjänä fil.yo. *Sanna Saunaluoma*. Kaivajina oli laihialaisia nuoria ja Helsingistä *Lauri Miettinen*, joka teki myös tutkimusavustajan töitä.

Koekaivauksen kustansi *Tielaitoksen Vaasan tiepiiri*, joka oli myöntänyt tutkimuksiin 111 462 mk:n määrärahan. Määrärahasta käytettiin kaivausprojektissa n. 64 000 mk. Vaasan tiepiirissä yhteyshenkilönä oli rkm *Pentti Perälä*.

Tutkimusten lähtökohtana oli *Tielaitoksen* suunnitelma Kylänpää - Pyörnin maantien 687 parantamisesta Laihialla ja Jurvassa. Yksi suunnitelluista tieoikaisista tulitaisiin tekemään Laihian Järvinevankankaan röykkiöalueella. Koekaivauksella oli tämän oikaisun vuoksi tarkoitus (ks. kirjeenvaihtoa Dno219/304/1990):

- 1) Tutkia mahdollisen röykkiön pohjakiveyksen jäännökset tieoikaisulinjalla alueen eteläosassa.
- 2) Tehdä koekaivauksia tielinjalla Järvinevankankaan alueella, edellä mainitusta kohdasta pohjoiseen, mahdollisten maanpinnan alla olevien muinaisjäännösten toteamiseksi.
- 3) Kiinnittää huomiota röykkiön 160 asemaan ja säilymiseen tieoikaisun suhteen, koska tietojen mukaan röykkiö tulisi jäämään aivan tielinjan reunalle, ja lisäksi siitä on sortunut, ja ilmeisesti sortuu edelleen, kiviä röykkiön toisella puolella olevaan hiekkakuoppaan. Tutkija *Mirja Miettisen* kanssa sovittiin suullisesti ennen koekaivausta, että ko. röykkiö voidaan tutkia pois, jos sen säilyttäminen nykyisessä kunnossaan suunnitellun tielinjan ja hiekkakuopan välissä vaikuttaa hankalalta.

Koekaivauksen yhteydessä tehtiin myös kairaustutkimuksia laihialaisen arkeologian harrastaja, valokuvaaja ja Laihian kulttuurilautakunnan puheenjohtaja *Esko Luoman* (os. Laihiantie, 66400 LAIHIA) kanssa, kasvillisuutta raivattiin alueen jäljellä olevilta röykkiöiltä ja merkittiin röykkiöt muinaisjäännöskylteillä. Suullisia tietoja Järvinevankankaan alueesta ja röykkiöistä saatiin syntyperäiseltä kylänpääläiseltä *Kaarlo Hietarinnalta* (s. 1919). Hän on syntynyt ja asuu aivan Järvinevankankaan eteläpuolella olevassa Hietmäen talossa.

Tutkimusten aikana tarkastettiin myös laajoja hiekkakuoppa-alueita Kurunkankaalla, Järvinevankankaalta noin kaksi kilometriä lounaaseen, koska saadun tiedon mukaan Tie-

laitos tulisi ottamaan hiekkaa tieoikaisulinjoihin kyseiseltä alueelta. Tällöin löydettiin yksi pronssikautinen asuinpaikka (ks. *J. Saukkosen* tark.kertomusta top. arkistossa).

2. PERUSTIEDOT TUTKIMUSALUEESTA

Kunta: Laihia

Kylät: Kylänpää ja Keskikylä

Tilat ja maanomistajat:

Kylänpään kylä:

- RN:o 3:112 Ilkkala ja RN:o 1:89 Ilkkala I, omist. *Esa ja Hilikka Torkko*, os. 66460 HAAPALA, puh. 961-762175
- RN:o 3:33 Hautausmaa ja RN:o 3:111 Hautausmaalisä, omist. *Laihian vapaahautausmaayhdistys ry.*, os. 66460 HAAPALA

Keskikylän kylä:

- RN:o 3:26 Järviluhta, omist. *Matti Rintala*, os. Keskikylä, 66460 HAAPALA, puh. 961-762127
- RN:o 3:78 Rintala, omist. *Anna ja Matti Rintala*, os. Keskikylä, 66460 HAAPALA, puh. 961-762127

Kiinteistötunnukset:

Kylänpään kylä:

399- -0003-0112
 399- -0001-0089
 399- -0003-0033
 399- -0003-0111

Keskikylän kylä:

399- -0003-0026
 399- -0003-0078

Peruskartta: 1244 06 KYLÄINPÄÄ

Peruskoordinaatit:

- tutkimusalue kokonaisuudessaan: $x = 6975\ 45-84$ $y = 1554\ 02-13$ $z = 31\frac{1}{2}-37\frac{1}{2}$
- tutkitun mahdollisen röykkiön pohjakiveyksen jäännökset: $x = 6975\ 45$ $y = 1554\ 02$ $z = n.\ 37$
- alueen jäljellä olevat röykkiöt 158, 160 ja numeroton:

158:	$x = 6975\ 56$	$y = 1554\ 13$	$z = 36-37$
160:	$x = 6975\ 76$	$y = 1554\ 09$	$z = 35-36$
numeroton:	$x = 6975\ 61$	$y = 1554\ 09$	$z = 36$

Muinaisjäännöksen ajoitus: varhaismetallikausi (pronssikausi/rautakausi?)

Muinaisjäännöksen tyyppi: röykkiöitä

Rauhoitusluokka: II (alueen jäljellä olevat röykkiöt)

Kaivauslöydöt 1991: -

Aiemmat löydöt: -

Aiemmat tiedot:

Kertomukset ¹ (arkeologian osaston arkisto):

- *E. Chydenius*, Korsholman kihlakunnan muinaisjäänneksiä 1883. S. 90-92.
- *Theodor Schwindt*, Laihian muinaisjäänneksiä luetellut kesäkuussa 1899 Theodor Schwindt (inventointikertomus). N:ot 25-30.
- *J.R. Aspelin ja Th. Schwindt*, Kiinteitä Muinaisjäänneksiä Laihialla. J.R. Aspelinin ja Th. Schwindtin luettelemia 1896 ja 1899.
- *Kurt E. Jern*, Laihian kiinteät muinaisjäänneokset 1952 (inventointikertomus). N:ot 155-160.
- *Mirja Miettinen*, Laihia Kylänpää Järvinevankangas (SKL n:o 59) 11.6.1984. Tarkastuskertomus. Esihist. toim. 31/20.2.1986
- *Mirja Miettinen*, Laihia Kylänpää Järvinevankangas (SKL n:o 59) 11.6.1984. Tarkastuskertomus. Esihist. tsto 32/20.2.1986.

Muita arkistolähteitä (arkeologian osaston arkisto):

- Tie- ja vesirakennuslaitoksen Vaasan piirin piirikonttorin kirje 25.11.1966 S-853 Muinaistieteelliselle toimikunnalle sekä Muinaistieteellisen toimikunnan Esihistoriallisen osaston kirje 12.12.1966 2924 Tie- ja vesirakennuslaitoksen Vaasan piirin piirikonttorille.
- Kirjeet Dno 219/304/1990 ja Dno 150-152/335/1991.

Painettuja lähteitä:

- Esihistorialliset kiinteät muinaisjäänneokset Vaasan läänissä. Yleisselvitys. Vaasan läänin seutukaavaliitto. Vaasa - Vasa 1986. S. 65, n:o 59.

3. TUTKIMUSALUEEN SIJAINTI JA KUVAUS

(tiekarttaote s. 13, peruskarttaote s. 14, yleiskartta s. 15)

Järvinevankangas sijaitsee Laihian kirkolta 11 km eteläkaakkoon, aivan Kylänpään - Pyörnin maantien 687 varressa. Kyseessä on n. 800 m:n pituinen ja n. 100 m:n levyinen, etelä-pohjois -suuntainen moreeniharjanne, joka kohoo enimmillään n. 10 m ympäristöään korkeammalle. Tutkimusalue, jossa alueen muinaisjäänneokset sijaitsevat tai ovat sijainneet, sijoittuu Järvinevankankaan pohjoispuoliskolle.

Järvinevankangasta on tuhottu pahoin hiekanotossa. Tutkimusalueella on hiekanoton jäljiltä kookas hiekkakuoppa ja laaja hiekkakenttä. Alueella on myös vapaahautausmaa. Tutkimusalueen tuhoutumattomilla osilla kasvaa havu- ja lehtipuustoa, jota on juurtunut paljon myös niille alueille, joilta on otettu hiekkaa. Kylänpään - Pyörnin maantie kulkee tutkimusalueen kohdalla aivan kiinni harjanteessa, harjanteen itäpuolella. Järvinevankankaan eteläpuolisko, jossa ei tehty tutkimuksia, on täysin hävitetty hiekanotossa, ja jo maantie on tuhonnut aluetta. Järvinevankankaan alkuperäinen topografia näkyy pääpiirteissään varsin hyvin vanhalta peruskartalta 1244 06 KYLÄINPÄÄ (painettu 1970).

¹ Vaasan läänin muinaisjäänneosluettelossa, johon painetuissa lähteissä viitataan, on Järvinevankaan kohdalla merkintä "tark. 1967". Arkistossa ei ole kuitenkaan tällaista paikkaa koskevaa tarkastuskertomusta, ja tutkija Mirja Miettiseltä suullisesti saadun tiedon mukaan kyseessä lienee Ari Siiriäisen käynti paikalla muinaisjäänneosten merkitsemiseksi peruskartalle. Vuonna 1970 painetulla peruskartalla Järvinevankankaalla onkin muinaisjäänneviirejä.

Järvinevankangas on suurimmaksi osaksi peltojen ympäröimä, mutta tutkimusalueesta itään on metsämaastoa. Itse Järvineva on harjanteen länsipuolella. Lähimmät esihistorilliset muinaisjäännökset, jotka ovat Järvinevankankaan lailla röykkiökohteita, sijaitsevat paikalta n. 600 m pohjoiseen ja n. 800 m luoteeseen (SKL n:ot 80 ja 58).

4. RÖYKKIÖIDEN TUHOUTUMISESTA ALUEELLA JA ALUEEN SÄILYNEET RÖYKKIÖT

Th. Schwindt ja *J.R. Aspelin* luettelevat kertomuksissaan Järvinevankankaalta kuusi röykkiötä, mutta *E. Chydeniuksella* röykkiöitä on seitsemän, joista yksi "röykkiöltä näytävä kiviladelma". *K. Jern* luettelee inventointikertomuksessaan 1952 myös kuusi röykkiötä, n:ot 155-160. Hän mainitsee tosin myös, että hautausmaan "...raivaustyössä on kertomusten mukaan ainakin pari roukkiota hävitetty".

Sittemmin suurin osa röykkiöstä on hävitetty hiekanotossa. Kesällä 1991 alueella oli jäljellä kolme röykkiötä (yleiskartta s. 15; valokuvat 2-4 s. 18; F 89153, 89157; dia 25078), *Jernin* röykkiöt 158 ja 160 sekä kolmas röykkiö, jota ei ole *Jernin* inventointikertomuksessa eikä mielestäni aiemmissakaan kertomuksissa; en ainakaan ole pystynyt identifioimaan röykkiötä miksikään aiempien kertomusten röykkiöistä niistä kertomuksissa esitettyjen mittojen ja keskinäisen sijainnin perusteella. Käytän tässä kertomuksessa röykkiöstä nimitystä numeroton röykkiö, koska sille ei voi antaa numeroa käytetyn *Jernin* numeroinnin puitteissa. Mainittujen kolmen röykkiön lisäksi alueella oli *Mirja Miettisen* 1984 havaitsemana kohteena tönkkä tai kumpare (yleiskartta s. 15, kuva 1 s. 17, F 89150-151, diat 25076-077), jossa "... on mahdollisesti röykkiön pohjakiveyksen jäännökset (no 155?)". Edellä mainitut kolme röykkiötä (158, 160, numeroton) ovat alueella edelleen.

Mirja Miettinen pitää tarkastuskertomuksessaan 1984 numerotonta röykkiötä mahdollisesti *Jernin* röykkiönä 159. Mielestäni asia ei voi olla näin, koska röykkiö 159 sijaitsee *Jernin* inventointikertomuksen kartalla n. 200 m:n päässä po. röykkiöstä, tutkimusalueen eteläpäässä, maantien lähellä. *Jernin* ilmoittamien mittojen perusteella röykkiö 159 on kuitenkin vastannut kooltaan numerotonta röykkiötä.

Alueelta alkujaan tunnetut röykkiöt ovat kaikesta päättäen varjeltuneet tuholta 1960- ja 1970- lukujen vaihteeseen asti. Tämän jälkeen n:ot 155-157 ja 159, siis neljä röykkiötä, on tuhottu hiekan otossa. Vuonna 1970 painetulla peruskartalla, joka on kartoitettu 1966, Järvinevankankaalla on nimittäin vain hautausmaa, mutta ei hiekkakuoppia. Kartalla on

myös kaksi muinaisjäännösviiriä likimain röykkiöiden 155 ja 156 kohdilla, paikoilla joilta on sittemmin otettu laajalti hiekkaa.

Kaivauksella käynyt *Kaarlo Hietarinta* kertoi, että röykkiön 155 hävitti maanomistaja n. 20 vuotta aiemmin hiekanotossa. Röykkiössä oli ollut tällöin kuulemma muinaisjäännöskyltti. Samanlainen kohtalo on ollut myös röykkiöillä 156-157 ja 159. Röykkiötä 159, joka *Jernin* inventointikertomuksen mukaan on ollut epäselvä ja muita pienempi, Hietarinta ei kuitenkaan muistanut.

Kylänpään - Pyörnin maantien 687 *Hietarinta* sanoi noudattavan Järvinevankankaan kohdalla nykyään (1991) aiempaa linjaansa, mutta tietä ja sen luiskia on kuulemma levennetty paljon aiemmasta.

5. RÖYKKIÖT JA TIEOIKAISUSUUNNITELMA

(yleiskartta suunnitellun tielinjan osalta s. 16)

Tieoikaisuunnitelma jakaa muinaisjäännösalueen kahtia, mutta kuten kartasta näkyy, kaikki kolme jäljellä olevaa röykkiötä (158, 160, numeroton) jäävät suunnitellun tielinjan sekä myös tiealueen rajojen ulkopuolelle. Sen sijaan tönkkä tai kumpare, jossa oletettiin olevan mahdollisen röykkiön pohjakiveyksen jäännökset, on puoliksi tielinjalla, ja tulee tuhoutumaan käytännöllisesti katsoen kokonaan tieoikaisua tehtäessä.

Röykkiön 160 osalta voidaan todeta, että röykkiön reuna tulee jäämään 18 m:n päähän tien reunasta ja yhden metrin päähän tiealueen reunasta. Rkm *Pentti Perälä* Vaasan tiepiiristä kävi koekaivauksella 25.6. ja sanoi, että röykkiö tulee säästymään tienteossa, kuten myös numeroton röykkiö, joka tulee jäämään 20 m:n päähän tien reunasta ja kolmen metrin päähän tiealueen reunasta. Lisäksi havaittiin, että röykkiöstä 160 ei valu todennäköisesti enää kiviä hiekkakuoppaan ainakaan mainittavasti (ks. *Mirja Miettisen* tarkastuskertomusta 1984), ja koska kyseessä on alueen kookkain ja komein, vieläkin hyvin edustavan näköinen röykkiö, katsottiin röykkiön turvaamiseksi riittävän, että sen viereen tielinjan puolelle pystytetään muinaisjäännöskyltti (ks. s. 8).

6. MAHDOLLISEN RÖYKKIÖN POHJAKIVEYKSEN JÄÄNNÖSTEN TUTKIMINEN

(yleiskartta s. 15, yleiskartta suunnitellun tielinjan osalta s. 16, kuva 1 s. 17, F 89149-151, diat 25076-077)

Kohde sijaitsi suunnitellulla tielinjalla tutkimusalueen eteläosassa, aivan nykyisen tien varressa. *Mirja Miettisen* tarkastuksen 1984 perusteella paikalla olevalla tönkällä tai kumpareella oli ehkä röykkiön 155 pohjakiveyksen jäännökset.

Kyseinen moreenista koostuva tönkkä tai kumpare oli alaliepeistään mitattuna 20 m pitkä lounais-koillis -sunnassa ja leveydeltään 11 m. Tönkän korkeus oli 3 m. Tönkän laella oli 7 m:n pituinen ja 4,5 m:n levyinen kuoppa, jonka syvyys oli 1,8 m. Kuoppaa kiersi 0,3-2 m:n levyinen lakialue. Lakialueen mitat ääriliepeistään mitattuina olivat 9 x 6 m. Lakialueen pohjoispuoliskolla, aivan ison kuopan pohjoispuolella, oli iso kiinteä maakivi, jonka laajuus oli 3 x 2 m ja korkeus 1 m.

Tönkän korkein kohta oli 38,2 mmpy, ja kiven laki 38,71 mmpy. Viimeksi mainitussa kohdassa oli kaivauksen kiintopiste, jonka vaaitusluku oli 100. Kiintopisteen korkeus mitattiin hautausmaan koillispuolella olevasta TVL:n kiintopisteestä, jonka korkeus on 37,107 mmpy.

Tönkkä on selvästikin syntynyt siten, että kaikkialta sen ympäriltä on otettu hiekkaa ainakin n. 2-3 m. Pintapuolisen tarkastelun perusteella oli vaikea päätellä, missä tönkän alueella oli jäljellä alkuperäistä, koskematonta maanpintaa; tällaista oli kaikesta päättäen kuitenkin ainakin kuoppaa kiertävä kapea lakialue, joten maanpinnan alkuperäinen korkeus paikalla on ollut n. 38 m. Ennakkotarkastelun perusteella oli epävarmaa, oliko paikalla röykkiöpohjan jäännöksiä.

Tönkästä tehtiin kartta 1:50, johon merkittiin tönkän, kuopan, lakialueen ja rinteiden reunat. Sitten tönkästä tehtiin pintavaaitus. Tönkän laelta ja rinteiltä, myös kuopan alueelta, kaivettiin kaivauslastoilla laajalti esiin maanpinta, ts. kasvillisuus ja humuskerros poistettiin. Paljastettu alue oli kaikkialla hyvin kivistä, ja varsinkin kuopassa oli runsaasti kiviä. Osa kivistä oli selvästi irtonaisia ja selvästi joskus liikuteltuja, kuoppaan vierineitä tai heitettyjä. Irtonaiset kivet heitettiin pois ja jäljelle jääneet piirrettiin toiseen 1:50 karttaan. Kaivauksessa ei ollut ilmennyt tähän mennessä mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Kun oli ehditty kaivaa esiin maanpinta ja piirtää kivet osasta tönkän pohjoispuoliskoa, paikalle saapui ensimmäisen varsinaisen kaivauspäivän 26.6. iltapäivällä *Kaarlo Hietarin-*

ta. Hän sanoi muistavansa kaivamamme paikan ehkä 10 vuoden iästä eli n. 1920- ja 1930-lukujen vaihteesta lähtien.

Hietarinta kertoi seuraavaa. Röykkiö 155 ei ole sijainnut kaivamallamme tönkällä vaan tönkän pohjoispuoliskolla sijaitsevasta isosta kivistä länteen. Röykkiön reuna on ollut ehkä n. 4 m:n päässä kiven reunasta (Huom! yleiskartalla s. 15, johon röykkiö on merkitty *Kurt Jernin* kartan mukaan, röykkiön reuna on n. 15 m:n päässä kivistä). Röykkiö on ollut samalla korkeudella kuin iso kivi. Röykkiön 155 hävitti maanomistaja n. 20 vuotta aiemmin hiekanotossa, vaikka röykkiössä oli ollut muinaisjäännöskyltti. Kyseinen iso kivi on ollut alunperin näkyvissä likimain samalla tavalla kuin nykyään. Tönkässä oleva iso kuoppa on ollut paikalla niin kauan kuin *Hietarinta* muisti, eikä hänellä ollut käsitystä kuopan synnystä. Tönkkä on säästynyt hiekanotolta *Hietarinnan* mielestä ehkä kivisyytensä vuoksi.

Tönkän tutkiminen lopetettiin kohta *Hietarinnan* käynnin jälkeen saatujen tietojen perusteella ja koska tönkän tutkimisessa ei ollut ilmennyt mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Tutkimuksessa ei kajottu siis tönkän eteläpuoliskoon eikä osaan pohjoispuoliskostakaan. Tönkästä tehtyjä karttoja ei ole piirretty puhtaaksi tähän kertomukseen.

Tönkästä voidaan sanoa lyhyesti, että röykkiö 155 ei ole sijainnut tönkän kohdalla, ja tönkässä ei ollut tämän tai minkään muunkaan röykkiön tai muinaisjäännöksen jäännöksiä. Paikalla oleva iso kuoppa on mielestäni lähinnä vanha ylimuistoinen hiekanottokuoppa tms.

7. KOEKUOPITUS JA KAIRAUSTUTKIMUKSET RÖYKKIÖALUEELLA

(yleiskartta s. 15, yleiskartta suunnitellut tielinjan osalta s. 16)

Kun tönkän tutkiminen oli saatu päätökseen, siirryttiin tekemään koekaivausta röykkiöalueelle, tönkästä pohjoiseen. Tutkittava alue ulottui ennakkosuunnitelman mukaan röykkiölle 160 asti. Tutkittavalla alueella, suunnitellulla tielinjalla ja tiealueen rajojen sisällä, oli ehjää maaperää jäljellä vain n. 60 m, hiekkakuopan ja hiekkakentän välillä, numerottoman röykkiön länsipuolella. Muualta alue oli tuhottu hiekanotolla. Mainitulla 60 m:n osuudellakin tielinja ja tiealue sijoittuivat niin alavaan maastoon tai sellaiseen rinnemaastoon, että koekaivaus ei ollut alueella tarpeen tielinjan johdosta.

Koekaivauksessa keskityttiinkin tekemään koekuoppia koskemattomaan maastoon kolmen jäljellä olevan röykkiön (158, 160, numeroton) ympäristöön mahdollisen maanpinnan alla

olevan muinaisjäännöksen, ts. asuinpaikan, toteamiseksi. Suurin osa koekuopista jäi suunnitellun tien tiealueen rajojen ulkopuolelle. Yhteensä tehtiin 57 koekuoppaa. Kuoppien laajuus oli n. $\frac{1}{2}$ -1 m² ne kaivettiin n. 30-50 cm:n syvyisiksi, siis mineraalimaan asti. Kaikissa koekuopissa oli luontainen, ehjä maannos, kuopista ei tavattu löytöjä eikä yhdessäkään havaittu mitään muutakaan merkkiä muinaisjäännöksessä. Röykkiöiden ympäristössä koekuoppien kattamilla alueilla ei siis ole muinaisjäännöstä.

Esko Luoma kävi paikalla kairan kanssa 5.7. Tällöin tutkittiin kairaamalla alueella havaittuja kuopanteita tai painanteita sen selvittämiseksi, onko niiden kohdalla kyse esim. ns. palo(kivi)kuopista, joita *Esko ja Inga Luoma* ovat löytäneet viime vuosina Laihialta. Tutkituista kuopanteista 4-5 sijaisi röykkiön 160 lähiympäristössä ja 3-4 röykkiön 158 lähiympäristössä (kuopanteita ei ole merkitty yleiskartoille). Kairattaessa kuopanteista ei paljastunut mitään muinaisjäännökseen viittaavaa eikä niitä tutkittu lähemmin kaivamalla. Palo(kivi)kuopista ei siis ole kyse. Kuopanteiden synty ja tarkoitus ovat epäselvät, mutta muinaisjäännöksistä tuskin on kyse.

8. KASVILLISUUDEN RAIVAUS JA MUINAISJÄÄNNÖSKYLTTIEN PYSTYTYS

Alueen kolmelta jäljellä olevalta röykkiöltä (158, 160, numeron) ja röykkiöiden lähiympäristöstä raivattiin pois kasvillisuutta, jotta röykkiöt erottuisivat maastossa aiempaa paremmin. Röykkiöiden viereen pystytettiin *Esko Luomalta* saadut Laihian kulttuurilautakunnan muinaisjäännöskyltit (kuva 5 s. 19, dia 25079), joissa on teksti "MUINAISHAUTA, LAIN SUOJAAMA". Röykkiöiden 158 ja 160 osalta kyltti pystytettiin suunnitellun tielinjan puolelle röykkiöstä.

Röykkiön 160 päällä oli entuudestaan kookas, painava ja ruostunut rautakyltti (kuva 6 s. 19, F 89156), jonka teksti oli enää hyvin vaivoin luettevissa. Koska kyltti pilasi lisäksi röykkiön ulkonäköä, se heitettiin viereiseen hiekkakuoppaan, missä se on kasvillisuuden peitossa, näkymättömissä, ainakin kesäaikaan. Kyltin pystytyksestä ei ole mainintaa museoviraston arkeologian osaston kansiossa "Rauhoitustaulujen sijoituspaikat 1952-", ja se on tuskin Muinaistieteellisen toimikunnan vaan paikallisten tahojen pystyttämä. *Esko Luoma* ei kuitenkaan tiennyt kyltin pystyttäjää tai pystytysaika.

Kyläinpää - Pyörnin maantien 687:n varressa on lisäksi röykkiölle 160 osoittava puinen muinaisjäännöskyltti (kuva 7 s. 19, F 89162, diat 25080-081). Siinä on molemmilla puolilla on teksti "Hautaraunio 75 m". Teksti on säilynyt hyvin kyltin pohjoispuolella, mutta eteläpuolelta teksti on kulunut lähes täysin pois. *Esko Luoman* mukaan kyltti on pysty-

tetty Laihian kotiseutu- ja museoyhdistyksen toimesta 1950-luvun alkupuolella. Suunniteltu tienoikaisulinja menee röykkiön 160 ja kyltin välistä, joten kyltti käy käytännössä tarpeettomaksi, jos tienoikaisu toteutetaan.

9. TIIVISTELMÄ

Tutkimusten tuloksista voidaan todeta:

- 1) Tönkällä olevien mahdollisen röykkiön pohjakiveyksen jäännösten tutkimus ja kohteesta muutoin saadut tiedot osoittivat, että paikalla ei ole röykkiön tai muunkaanlaisen muinaisjäännöksen jäännöksiä. Tienoikaisu voidaan tehdä tästä suunnitellulla tavalla, ja oikaisu tehtäessä kohde voidaan poistaa.
- 2) Ehjää maaperää oli tutkittavalla alueella, tienoikaisulinjalla vain n. 60 m, ja tienoikaisulinja sijoittuu tälläkin osuudella sellaiseen maastoon, että koekaivaus linjalla ei ollut, ennakkosuunnitelmista poiketen, tarpeen. Tienoikaisulinja voidaan siis tältäkin osin toteuttaa suunnitellulla tavalla, kunhan huolehditaan siitä, että röykkiö 160 ja numeroton röykkiö eivät vaurioidu tienteon yhteydessä. Koekuopituksessa alueen jäljellä olevien röykkiöiden ympäristössä todettiin, että röykkiöiden ympäristössä koekuopitetuilla alueilla ei ole asuinpaikkaa. Tämä on koko koekaivauksen 1991 mainittavin tieteellinen tulos.
- 3) Röykkiö 160 todettiin ulkonäöltään hyvin edustavaksi siitä huolimatta, että siitä on sortunut kiviä viereiseen hiekkakuoppaan. Kiviä ei kuitenkaan valu todennäköisesti enää ainakaan mainittavasti. Röykkiö on myös kokonaan tiealueen rajan ulkopuolella. Näiden seikkojen vuoksi röykkiön osalta katsottiin riittäväksi, että sen viereen pystytettiin muinaisjäännöskyltti, tienoikaisulinjan puolelle.

Kairaamalla tutkittiin alueella havaittuja kuopanteita, ja tulosten perustella kuopanteet eivät ole muinaisjäännöksiä. Röykkiöiltä raivattiin kasvillisuutta ja ne merkittiin muinaisjäännöskylteillä. Todettakoon vielä lopuksi, että alueen jäljellä olevat kolme röykkiötä ovat ulkonäöltään varsin edustavia niin, että niille voisi pystyttää selostavan muinaisjäännöstaulunkin. Tienoikaisusuunnitelma tosin jakaa alueen kahteen osaan niin, että röykkiö 160 jää tienoikaisun länsipuolelle ja röykkiö 158 ja numeroton röykkiö tienoikaisun itäpuolelle.

Helsingissä 25.9.1992

Jyri Saukkonen

NEGATIIVILUETTELO

F 89145-162

Foto: Jyri Saukkonen

- 89145-148 Tutkimusalueen eteläosassa sijaitseva tönkkä tai kumpare kuvattuna itä-kaakosta, Kyläinpää - Pyörni maantieltä 687 (panoraama). Tönkän pohjoispuoliskolla oleva iso kivi koivun oik. puolella. Kertomuksen kuva 1.
- 89149 Sama tutkimuksen alaisena. Kuva idästä, Kyläinpää - Pyörni maantieltä 687.
- 89150-151 Sama kuvattuna tönkän pohjoispuoliskolla olevalta isolta kiveltä etelälounaaseen (panoraama). Etualalla tönkän laella oleva iso kuoppa.
- 89152 Röykkiö 158 lounaasta. Kertomuksen kuva 3.
- 89153 Numeroton röykkiö lounaasta.
- 89154 Sama koillisesta. Kertomuksen kuva 4.
- 89155 Röykkiön 160 päällä ollut muinaisjäännöskyltti, joka heitettiin hiekka-kuoppaan. Kertomuksen kuva 6.
- 89156 Saman painava sementtialusta.
- 89157 Röykkiö 160 eteläkaakosta.
- 89158-159 Sama kaakosta (panoraama). Kertomuksen kuva 2.
- 89160 Muinaisjäännöskyltti, jollainen pystytettiin alueen jäljellä olevien kolmen röykkiön viereen. Kertomuksen kuva 5.
- 89161 Kyläinpää - Pyörni maantien 687 varressa oleva, röykkiölle 160 osoittava muinaisjäännöskyltti. Kuva pohjoisesta. Kertomuksen kuva 7.
- 89162 Sama (lähikuva).

DIALUETTELO

Diat 25076-081

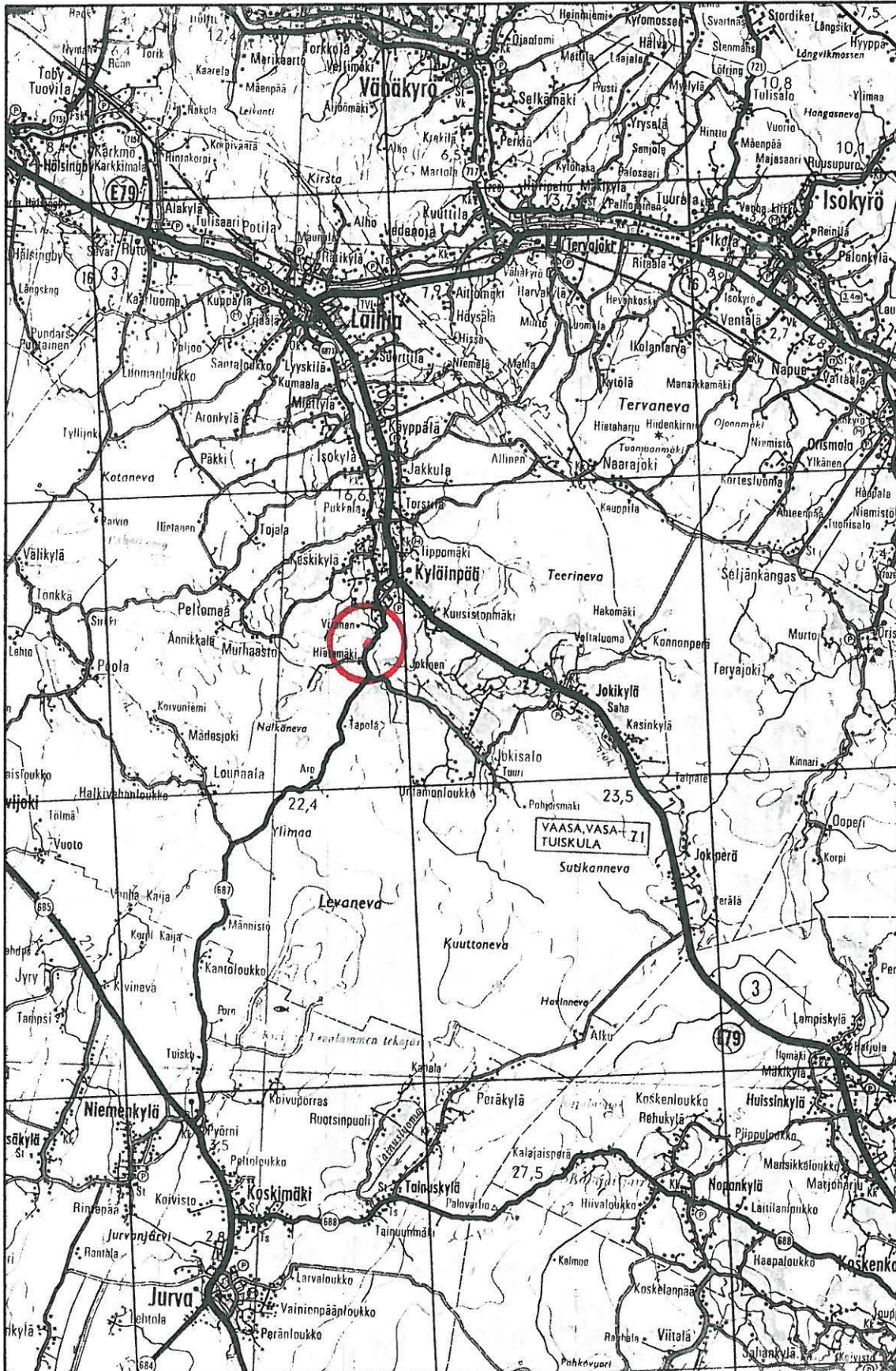
Foto: Jyri Saukkonen

- 25076 Tutkimusalueen eteläosassa sijaitseva tönkkä tai kumpare tutkimuksen alaisena. Kuva idästä, Kyläinpää - Pyörni maantieltä 687.
- 25077 Saman lakialuetta kuvattuna tönkän pohjoispuoliskolla olevalta isolta kiveltä etelälounaaseen. Etualalla tönkän laella oleva iso kuoppa ja kuvan yläosassa *Lauri Miettinen* vaaituspuuhissa.
- 25078 Röykkiö 160 kaakosta.
- 25079 Muinaisjäännöskyltti, jollainen pystytettiin alueella jäljellä olevien kolmen röykkiön viereen.
- 25080 Kyläinpää - Pyörni maantien 687 varressa oleva, röykkiölle 160 osoittava muinaisjäännöskyltti. Kuva pohjoisesta.
- 25081 Lähikuva samasta.

KARTTALUETTELO

Ote Suomen tiekartasta 7, pain. 1976	1:200 000	A4	s. 13
Ote peruskartasta 1244 06 KYLÄINPÄÄ, pain. 1988	1:20 000	A4	s. 14
Yleiskartta	1:1000	A2	s. 15
Yleiskartta suunnitellun tielinjan osalta	1:1000	A2	s. 16

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991
 Karttaliite Jyri Saukkosen koekaivauskertomukseen
 Tutkimusalue punaisen ympyrän keskellä

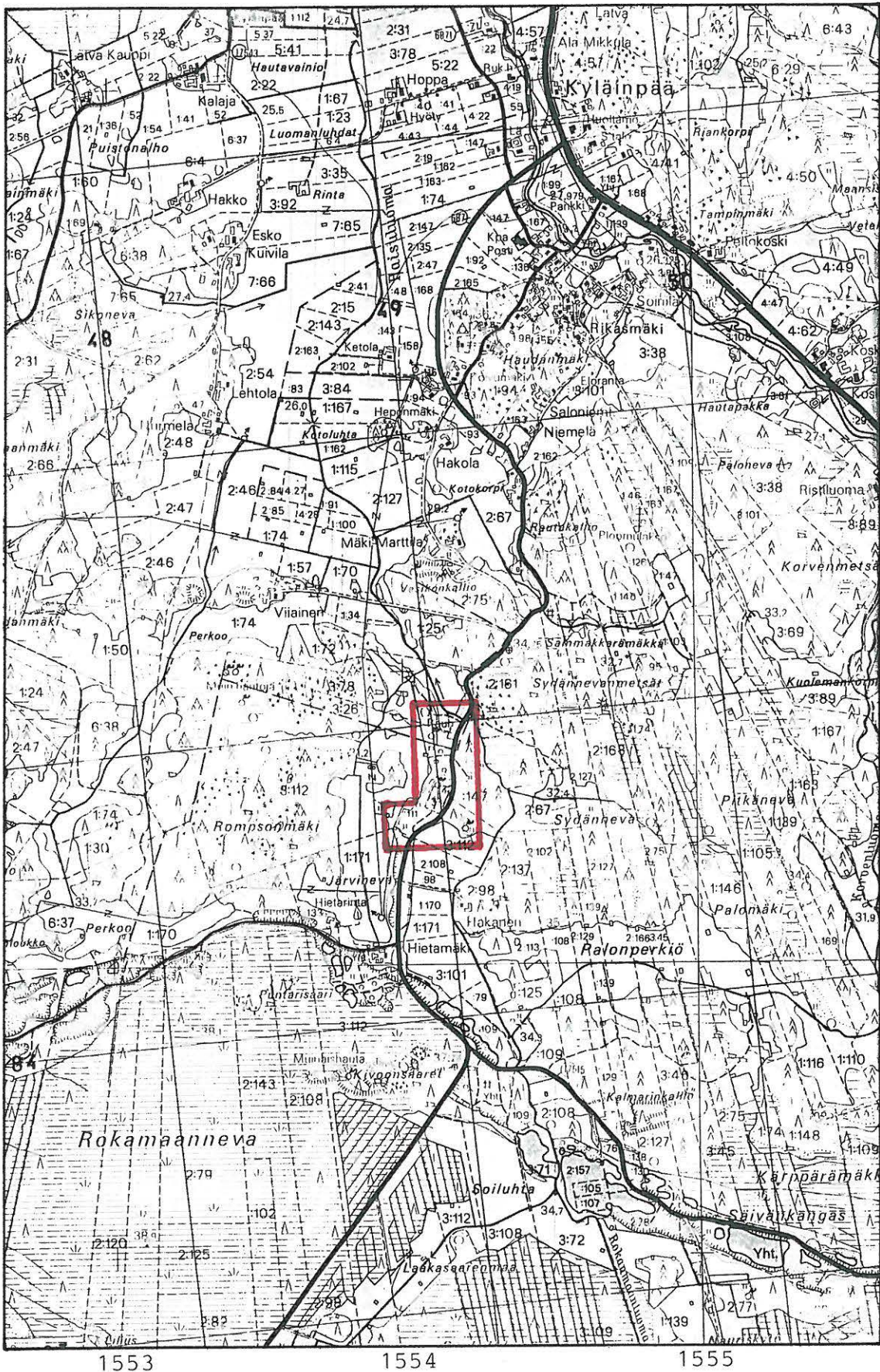

Ote Suomen tiekartasta 7, pain. 1976

1:200 000

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991

Karttaliite Jyri Saukkosen koekaivauskertomukseen
Yleiskarttojen kattama alue rajattu punaisella

Ote peruskartasta 1244 06 KYLÄNPÄÄ, pain. 1988 1:20 000

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS

Jyri Saukkonen 1991

Yleiskartta 1:1000

1:2000 kopio

- tutkittu tönkkä/kumpare
 • koekuoppa (kaikki löydöttömiä), ei mittakaavassa
 160 ● hautaröykkiö, röykkiön nro
 155 hävitetyn hautaröykkiön likimääräinen sijainti
 Kurt Jernin inventointikertomuksen 1952
 karttapiirroksen \times 1:1000 mukaan, röykkiön nro
 tilustie, traktoriura
 hiekanottoalueen raja (merkitty osittain käsi-
 varaisesti luotettavan karttaluonnoksen
 tarkkuudella)
 kiviaita
 rajapyykki, tilusraja
 kylänraja
 havupuustoa
 lehtipuustoa
 pensaikkoo
 35 korkeuskäyrä, korkeus m mpy
 ● TVL:n kiintopiste (korkeus 37,107 m mpy)
 * kaivauksen kiintopiste (kp): pl 100 = 38,71 m mpy

Piirt. Sanna Saunaluoma

Karttapohjina käytetty suurennettuja kopioita

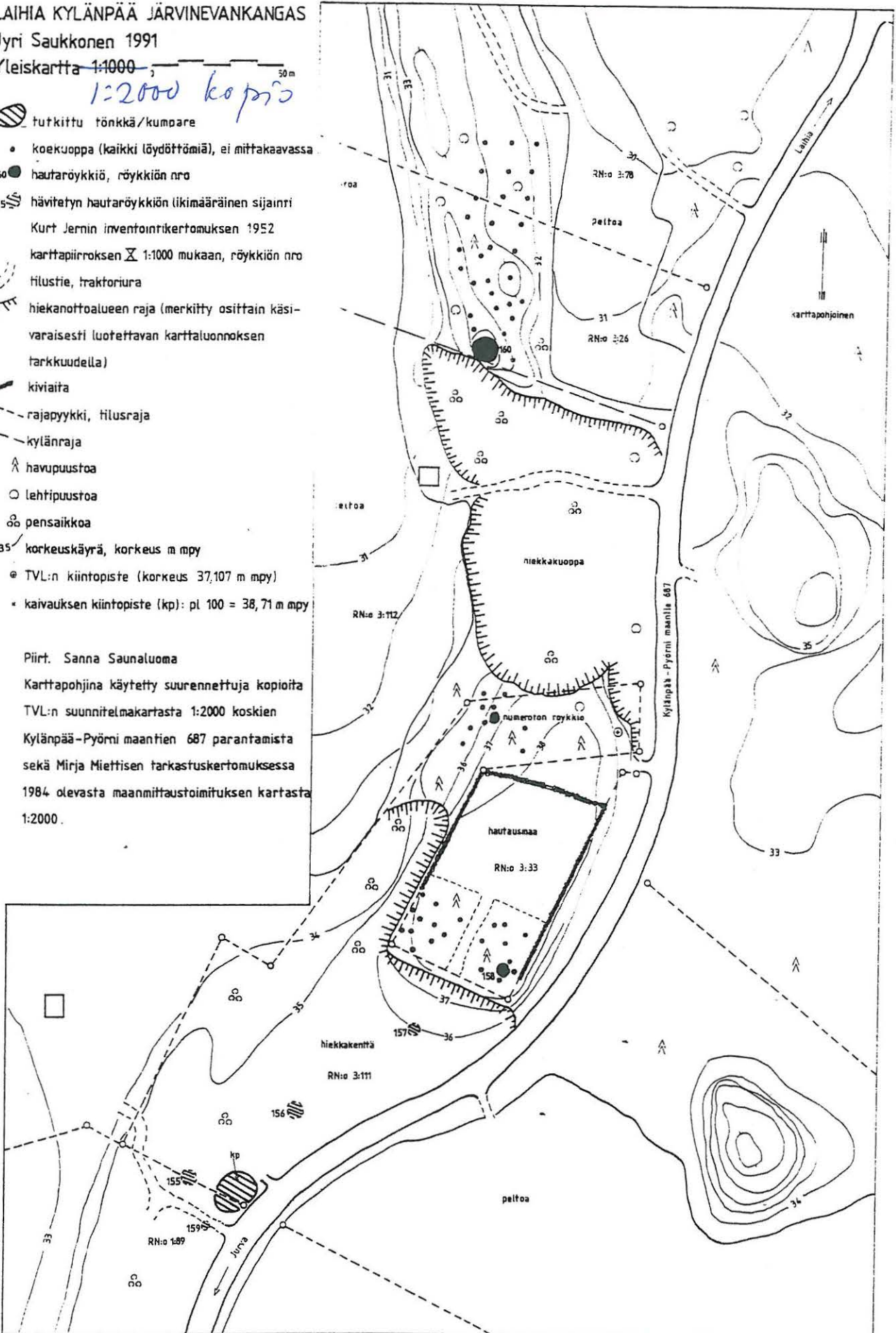
TVL:n suunnitelmapakartasta 1:2000 koskien

Kylänpää-Pyöri maantien 687 parantamista

sekä Mirja Miettisen tarkastuskertomuksessa

1984 olevasta maanmittaustoimituksen kartasta

1:2000.

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS

Jyri Saukkonen 1991

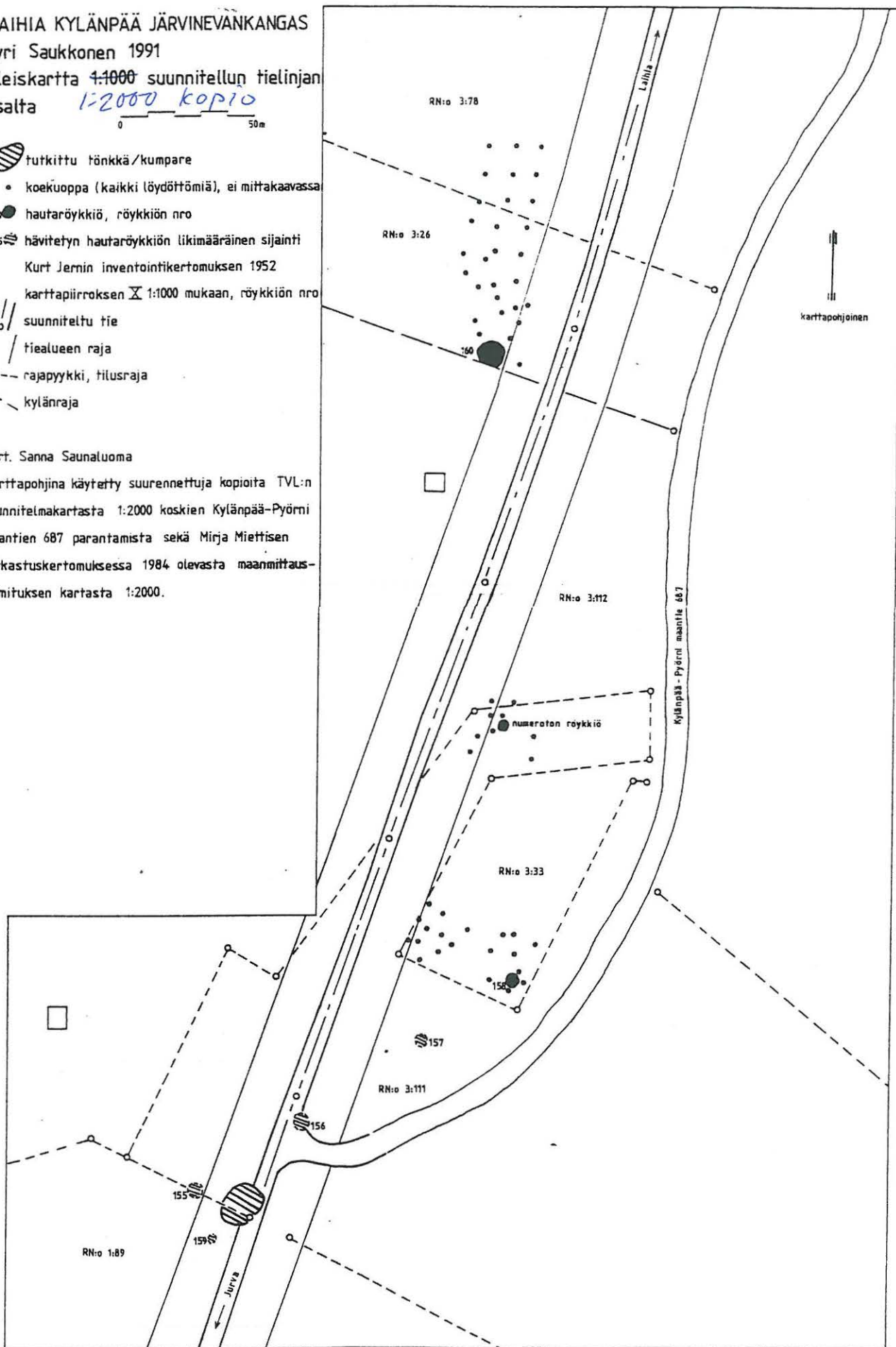
Yleiskartta 1:1000 suunnitellun tielinjan
osalta 1:2000 kopio

0 50m

- tutkittu tönkkä/kumpare
 • koekuoppa (kaikki löydöttömiä), ei mittakaavassa
 160 hautaröykkiö, röykkiön nro
 155 hävitetyn hautaröykkiön likimääräinen sijainti
 Kurt Jemin inventointikertomuksen 1952
 karttapiirroksen X 1:1000 mukaan, röykkiön nro
 suunniteltu tie
 tiealueen raja
 rajapyykki, tilusraja
 kylänraja

Piirt. Sanna Saunaluoma

Karttapohjina käytetty suurennettuja kopioita TVL:n
 suunnitelmakartasta 1:2000 koskien Kylänpää-Pyörni
 maantien 687 parantamista sekä Mirja Miettisen
 tarkastuskertomuksessa 1984 olevasta maanmittaus-
 toimituksen kartasta 1:2000.

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991

F 89145

F 89146

F 89147

F 89148

Kuva 1. Tutkimusalueen eteläosassa sijaitseva tönkkä tai kumpare kuvattuna itäkaakosta, Kyläinpää-Pyörni maantieltä 687. Tönkän pohjoispuolella oleva iso kivi koivun oik. puolella.

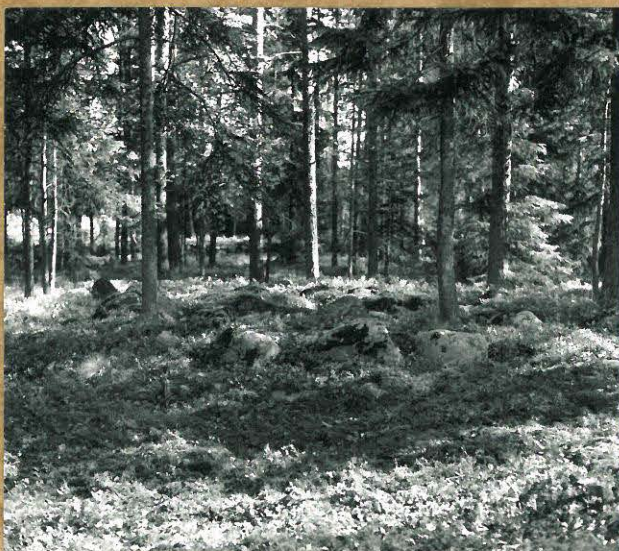
LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991

F 89159

F 89158

Kuva 2. Röykkiö 160 kaakosta.

F 89152

Kuva 3. Röykkiö 158 lounaasta.

F 89154

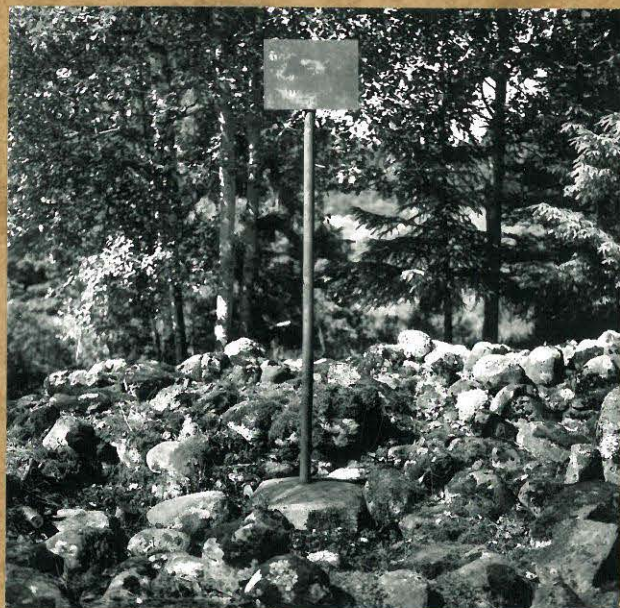
Kuva 4. Numeroton röykkiö koillisesta. (1592)

LAIHIA KYLÄNPÄÄ JÄRVINEVANKANGAS 1991

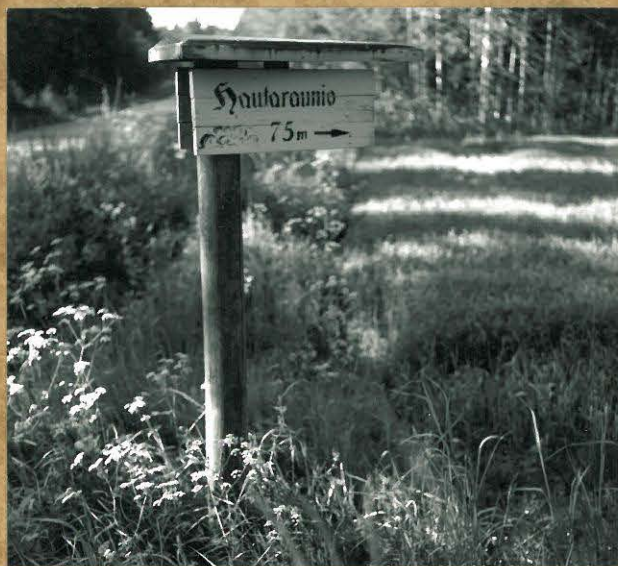
F 89160

Kuva 5. Muinaisjäännöskyllti, jollainen pystytettiin alueen jäljellä olevien kolmen rökkiön viereen.

F 89155

Kuva 6. Rökkiön 160 päällä ollut muinaisjäännöskyllti, joka heitettiin hiekkakuoppaan.

F 89161

Kuva 7. Kyläinpää-Pyörni maantien varrella oleva, rökkiölle 160 osoittava muinaisjäännöskyllti. Kuva pohjoitesta.